

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Atomar y Fontdevila Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltan i oïren

Ablanida

Si, n'haurem de donar una anaqueys aubareocs d'anticlericals, que no s'aturen de bramar contra Deu i l'Esglesia per donar gust an es seu caporal En Barrufet, que, en venir a s'estreñyer, això es, s'hora de la mort, si no se son convertits, ha d'esser es seu mata-rates, per ferlos pagar es gran capicó dins infern. I s'ho tendrán ben guanyat per carronyes i tarambanes.

I

¡Veyès si treu s'ofici de «Redentor»!

P'es gran aliardó d' En Lerroix parlam. Aquest fa devers onze anys que's presentá dins Barcelona per redimir ets obrers de sa tirania i explotació de patrons i burguesos. S'hi presentá ab ses mans demunt es cap, sensa una creu i ab molts de deutes; sensa altre ofici ni professió que de periodista i baladrer revolucionari. I se'n va sebre desfer tan bé (per ell) des trunfos, va trobar tantes de lli-vanyes i de recons dins s'ofici de caporal revolucionari, qu'avuy s'es fet un capitalista, que Deu sap que's té. Basta recordar que mitx any enrera va comprar per devers 200.000 pessetes una casa a Madrit per estars'hi i no haver d'anar a lloguer; ja fa temps que té automòvil, i aquesta setmana ha corregut p'es periòdics que n'ha comprat un de 50.000 pessetes. E-hu ha contat es Representant meteix de sa Casa-constructora de dits vehicles, que mostrá a un amic sa fotografia d'un automòvil magnífic de 35.000 pessetes, que es Marquès de Comilles li havia comanat. Ja's sap que aquest senyor Marquès es d'ets homos més rics d'Espanya, puys se considera que es més de trenta vegades milionari. Des Comte de Romanones, que rebé de son pare una herencia de 25 milions de pessetes, i ell no l'ha feta mancar, sino que l'ha aumentada, se sap que no té automòvils més que de 15.000 pessetes. Idó bé, En Lerroix ara n'ha comanat un de 50.000, que son es més cars de tots, i va dir que volia lo més car de tot i lo millor de lo millor.

¿Que vos sembla jo republicanet-xos radicaletxos! d'aqueix caporal vostro? ¿Qui es que l'ha engreixat tant? ¿qui li ha omplides tant ses butxaques? Demunt ses vostres costelles ell s'es fet homo; fentli voltros esque-neta, ell s'es pogut enfilat tan amunt. Mentres tant voltros, ja redimits p'En Lerroix, seguïu anant a peu com sempre i acabant primer es pa que sa talent, i ell va.... ab automòvil de 50.000 pessetes, habita a una casa de 200.000, i pega ses grans panxades, i no de faves mal cuytes ni de figues seques. Cridau ara fins a esgargame-llarvos: ¡¡¡Visca D. Alexandre Lerroux!!! ¡Si que visca per seguir em-blanquinant i explotant republicanet-xos bobianetxos!

II

Mentint a la descarada....

Això es lo que segueix fent s'Obrer Balear ocupantse d'Alexandre VI i des Borges, dissapte passat, ¿Que li

importa a ell sa veritat? Se'n fa bé trons; per ell lo interessant es tirar senayades de llot demunt l'Esglesia, demunt sa Relligió, demunt es Clero. Per això agafa qualsevol llibre canalla aont e-hi haja amagatzemades sa major part de ses mentides i de ses calumnies que En Barrufet ha inspirades an es seus missatges, ets anticlericals, contra Deu, sa Relligió, l'Esglesia i es Clero, i n'entaferra un bon ratx cada dissapte an es seus lectors biduins. Si ell anás de bona fe, examinaria ses refutacions que noltros li feym un dissapte i altre; estudiaria aqueixes questions, i veuria que casi tot lo que li conten es llibrots canalles que consulta, son mentides descarades i calumnies desenfreides. Això faria si anava de bona fe; pero no hu fa perque va de mala fe, perque en du un dimoni a cada cabey de sa Relligió, des Clero, de l'Esglesia. Com a bon missatge d'En Barrufet, professa, com aquest, odi a Deu, a sa Relligió, a l'Esglesia, precisament perque son sa veritat, perque son obra de Deu. Ab això se coneixen precisament es dimonis i es merdaca-ners del dimoni, com solen esser es socialistes i son es qui escriuen s'Obrer Balear.—Sols sa seua impiedat es comparable a sa seua ignorancia de s'història.

Mentides contra Na Lucrecia Borja i Aleixandre VI.

Si no fos tan cap clos i ignorant es paperot socialista, sabria que's primer homo que va tenir Lucrecia Borja, fons precisament En Juan Sforza, senyor de Pesaro, i no lo que diu s'Obrer Balear, que la descasaren des primer homo per casarla ab aquest, essent així que la descasaren d'aquest Sforza per casarla ab un altre, N'Anfós de Bisceglia, fuy natural del Rey de Nàpols.

Ment també es paperot socialista com diu que Aleixandre VI va assassinar aquest Anfós, espós de Na Lucrecia. Que citi es paperot quin historiador o monument històric d'aquell temps inculpi N'Alexandre VI de tal assassinat. Que diga an-e quina font ha beguda tal falsedat, i veurá com li provarem que son unes fonts calumniadores, sensa gens de fonament de veritat. An aquest Anfós l'investiren un dia cinc assassins, dels quals pogué escapar. No han pogut provar que hi tengués art ni part Cesar Borja; pero N'Anfós en concebé sospites; i un dia que veu a tir es seu cunyat Cesar, li despara una fletxa per deixar-lo an es siti. No'l va ferir, pero En Cesar li enviá un parey d'homos que allá meteix el feren trossos. Res e-hi va tenir que veure ab tal cosa Aleixandre VI. Ab tot i això, es paperot socialista du sa seua desvergonya a s'estrem de dir que Aleixandre VI i Cesar Borja mataren aquest Anfós perque n'estaven gelosos, per porer fer mala vida ab Na Lucrecia! I fins diu diu qu'ella va tenir un fuy d'Alexandre VI. Ment com un canalla es paperot socialista diguent totes aqueixes coses. Cap prova ha poguda presentar negú de que hi haja res ver de tot això; i si no, que'n citi cap de prova d'aquestes es paperot socialista. Tant com sa coa des moix en citarà ell.

Per coletgir que tot això que suposen ets escriptors anticlericals de N'Alexandre VI ab Na Lucrecia Bor-

ja, es una calúnia sensa cap ni peus, basta fixarse que's matrimoni de Na Lucrecia ab N'Sforza se va dissoldre es derrers dies de desembre de 1497, i dia 21 de juliol següent (1498) ja's va casar ab N'Anfós de Bisceglia; i mort aquest dia 18 d'agost de 1500, varen compondre de casarla ab N'Anfós, Duc Sobirà de Ferrara, firmantse els esponsals dins es setembre de 1501, fentse es matrimoni dia 30 de desembre següent, i anantse'n Na Lucrecia a Ferrara dia 6 de janer de 1502.—Ara bé, si hagués hagut res de lo que suposen ets anticlericals, se seria afanyat tant Aleixandre VI a casar Na Lucrecia de bell nou, tot d'una que quedava sensa marit? ¿No diuen que li matá N'Sforza i llavò es de Bisceglia perque n'estava gelós? ¿Per que la tornava casar tot d'una idó? ¿Es evident de tota evidencia que no hi havia res de lo que suposen es canalles anticlericals.

Més mentides i infamies contra Aleixandre VI

Ment també de sa manera més descarada es paperot socialista quant acusa N'Alexandre de certs pecats ab En Cesar Borja i ab «moltíssims cardenals». Repeteix es paperot s'infamia qu'estampá dia 20 d'agost, que Cesar Borja matá es seu germá Juan Duc de Gandia perque creya que Na Lucrecia s'estimava més aqueix que no ell. Negú ha pogut provar ab proves veres res d'això. Veyam que'n citi cap de prova d'aquestes es paperot socialista! ¡Bo está es gran noningú per citarne!

Llavò repeteix es paperot canalla lo qu'estávem segurs que diria: aquèlla infame calúnia de que Aleixandre VI se passá p'es cap de posar ses mans demunt tota sa riquesa d'un Cardenal riquíssim, amic íntim seu, per lo qual el convidá a dinar, i li prepará una beguda verinosa, per que, beventse allò, quedás an es siti tot d'una; pero que, mentres dinaven, se va errar ab so beure, això es, en lloc de donar sa beguda verinosa an aquell cardenal, la se va beure ell figurantse beure una altra cosa, i aviat va esser mort d'allò.—Això es una calúnia infame que's contraris polítics i personals d'Alexandre VI s'inventaren poc després de mort ell i que fa quatre sigles repeteixen ets escriptors canalles anticlericals, a pesar de constar ab tots es documents verídics imaginables que a sa mort d'Alexandre VI no hi va haver res d'això, que va esser una mort natural, sensa res de tal enverinament. ¿Que diu s'història de sa mort de Aleixandre VI?—Diu que l'any 1503 Aleixandre VI ja tenia setanta tres anys; i dia 12 d'agost li vengueran vòmits i febra i an es meteix temps se posa malalt també Cesar Borja. S'Embaixador de Venecia a Roma lo endemá, dia 13, escrigué an aquella República que pocs dies abans, per lo meteix dia 5 ó 6 d'agost, Aleixandre i Cesar havien dinat a una «villa» (casa de camp) des Cardenal Adriá, que dia 11 també tengué febre i li repetí dos dies més tart. Convé fixarse bé en totes aqueixes fetxes. Ja's sap que es més d'agost a Roma es molt mal sá i que es molt esposat anar pe' s'ayre, sobre tot devers posta de sol, perque s'hi agafen unes febres o «tercianes» que's diuen «malaria», que en poques hores pot fer pujar sa febre fins a 45 graus de temperatura, ab tal infec-

ció, que pot fer fer uy sa a complexió més robusta. Es Vaticá precisament es un des punts més perseguits d'aqueixes febres.—Dia 14 d'agost (1503) un diplomàtic, B. Costabili, escrivia desde Roma que negú poria estranyar sa malaltia d'Alexandre VI i de Cesar, ja que dins el Vaticá, a conseqüència d'aquells ayres malsans, s'eren posades malaltes un nombre extraordinari de persones.—Dia 13 d'agost es metges feren saynar N'Alexandre VI, pero una saynia grossa, com s'acostumava a-les-hores. Passa es dia relativament bé; pero dia 14 li torna sa febre i ben forta, que retgirá tots es qui li anaven derrera. El tornen saynar, i passa es dia 15 milloret; pero dia 16 febre altra volta ben maleyta.—A Cesar Borja li succeia una cosa per l'estil: atacs de febre intermitents. Això i ets altres maldecaps des Govern pitjoraven de cada dia s'estat d'Alexandre VI. Dia 17 d'agost sembla que torná estar una mica millor, pero dia 18 se torna posar malament, pero tan malament que's metges perderen tota esperansa de salvarlo; i se confessá ab el Bisbe de Carinola i va rebre el Sant Viatic, i aquell meteix dia doná l'ànima a Deu; en camvi Cesar va porer véncer es mal i s'adobá. Com es mort va entrar en descomposició molt aviat a efecte de sa calorota que feya i a lo gros qu'era de còrpora Aleixandre VI, qualcú parlá d'enverinament; pero s'Embaixador de Mantua lo endemá, dia 19 d'agost, ja va escriure que no hi havia cap motiu per sospitar vna tal cosa. S'Embaixador de Venecia, Giustinian, ni Juan Burchard, «Mestre de Cerimonies» d'Alexandre VI, que's trobaven llavò a Roma, no diuen un mot de tal enverinament. ¿Quins son ets autors que'n parlen? Guicciardini, Bembo, Giovio, Sanuto i Pere Martir, neguns dels quals eren a Roma quant se morí Aleixandre VI, i s'avenen tan poc ab lo que diuen de tal mort, qu'uns diuen blanc, ets altres negre i ets altres virat, lo qual es una prova que no diuen ver, que ses seues contarelles no passen de faules, ja qu'están en completa contradicció ells ab ells.—De manera que Aleixandre VI de lo que's morí, va esser de febres malignes, afegints'hi un atac d'apoplegia. ¿Com es possible admetre que va morir d'un enverinament, si després d'aquell dinar ab so Cardenal Adriá, aont suposen que va prendre es verí per equivocació, estigué bo encara alguns dies, i llavò li vengueren aquelles tercianes desde dia 12 fins dia 18? També fa fogir tota idea d'enverinament es fet de que ets atacs de febre tot d'una no eren gayre forts i que un dia part altra li espavaven i llavò li tornaven, i això per espay de sis dies. ¿Aont son es símptomes d'enverinament en tot això? ¿Quant ets enverinats han presentats aqueixes símptomes?—De manera que tot lo que conta es paperot socialista de sa mort de Aleixandre VI no es més qu'un enfilay de mentides i calumnies que ha copiades de qualsevol llibre canalla, des que corren entre es bandües anticlericals.

Aqueixes claricies que donam de sa mort d'Alexandre VI son tretes de sa monumental «Historia dels Papes» del gran historiador alemany Lluís Pastor (T. VI, L. II, c. X), qu'es un historiador que no té rucs a sa llengua.

i que hu diu tot, sia favorable sia contrari.

Diu ademés es paperot socialista que «Aleixandre VI es es principal monument de sa moral catòlica». Dir això es senzillament una canallada. Quant es catòlics ni es mestres de Moral catòlica han dit res consemblant? Qui es que hu diu més qu'un paperot canalla, per tirar aqueix gargay maligne, aqueixa fleuma infecciosa a sa cara immaculada de l'Església catòlica? Si es paperot socialista en tengué gens gens de vergonya, no se seria atansat a una tal cosa.

Caputnics contra una vintena de Papes, especialment contra Innocenci X.

Diu llavo es paperot tarambana que, mort Aleixandre VI, «pujaren an es poder pontifical altres individus que continuen sa luxúria i s'escañol»; i cita «es vey Innocenci X», acusantlo de fer mala vida ab una cunyada seua i ab una princesa.— Això torna esser un ratx de mentides i de calumnies. Després d'Aleixandre VI, abans d'Innocenci X e-hi hagué vint i un Papes. Quin d'ells va fer res de lo que diu es paperot socialista? Que anomèn pesa es paperot no-ningú i hu discutirem. En quant a Innocenci X ¿e-hi hagué res de lo que suposa s'«Obrer Balear»? Vegemho.

Mort Urbá VIII dia 29 de juliol de 1644, entren es Cardenals en conclave dia 9 d'agost, i dia 5 de setembre surt elegit Papa es Cardenal Pamfili, que pren es nom d'Innocenci X i el coronen dia 4 d'octubre (1644); tenia 72 anys d'edat. Doctor en dret an es vint anys, el feren advocat «Consistorial i Auditor de la Rota» (Magistrat d'aquest Tribunal Esglesiàstic), i hu va esser 25 anys; va esser Nunci Pontifici a diferents Corts i més envant Cardenal. Es seus mèrits i ses seues virtuts varen moure's Cardenals, a elegirlo Papa, i hu va esser fins dia 7 de janer de 1655 que entregà l'anima a Deu. Ni abans d'esser Papa ni es temps que hu va esser, may el pogueren signar ab so dit en materia de costums, essent estat sempre exemplar. Ell tenia una cunyada, dona de gran talent i de gran cor, que quedà viuda ab dues fies i un fill, encara jove, i per amor d'aquestes fies no's volgue tornà casar. Havia nom Olimpia Maidalchini, i ab so gran dot que dugué, com se casà, feu rica la casa Pamfili. Per altra part, va viure sempre ab tota honestidat, sempre intaxable. El Papa, cunyat seu, per totes aqueixes bones qualidats, que la distingien, la considerava molt, pero sensa que may li poguessen posar sa llengua demunt per això. Un fill d'aquesta Olimpia i per lo meteix nebot del Papa, se casa ab una altra Olimpia, de sa familia Aldobrandini, sa pubila més rica de Roma, també de conducta intaxable, pero un poc massa ambiciosa, mal de que també patia sa seua sogra, i tant una com s'altra eren massa afectades d'aficar-se ab ses coses esglesiàstiques, i ademés no s'avenien gayre totes dues, lo qual va dur es seus disgusts a Innocenci X.

Idò bé, això son ses dues senyores qu'es paperot socialista acusa d'haver feta mala vida ab Innocenci X. Quin autor ni monument historic d'aquell temps dona peu per dirigir a Innocenci X una inculpació tan feresca i tan inverosímil? Veyam! que diga es paperot poca-cosa aont se funda per fer tal inculpació! Que presenti proves de tal inculpació, i les discutirem. Bo està ell per presentar cap prova de res d'això! Ell e-hu ha copiat de qualque llibrot, tan canalla com ell, i hu entaferra an es trossos de *quoniam* que encara el s'escolten i el creuen. Tal acusació sens dupte es copiada d'aquell altre gran poca

vergonya de Gregori Letti, esgriguedor de mentides, de sa segona mitat des sigle XVII, que va escriure *Vita di Donna Olimpia Maidalchini*, aont posà contra Innocenci X tot lo que li vengué a sa boca. D'aqueixa obra es famós historiador Ranke (III, p. 45), gens favorable an es Papes, diu que «es una novel·la sensa cap valor de veritat». En Cesar Cantú (*Hist. Univ. L. XVI, c. xxxiv*) diu que dins s'obra de Letti «sa credulitat s'uneix a sa mentida». Hergenröter (*Hist. de la Igl. T. V. n. 290*) en diu lo meteix que Ranke. S'historiador protestant Schröckh (*Hist. eccl. depuis la Reform. T. III, p. 393*) diu que s'autoritat d'En Letti es molt sospitosa, i qu'era més un novel·lista qu'un historiador. Rohrbacher (*Hist. Univ. de l'Egl. Chat. T. XII, p. 8 i s.*) nega igualment tota autoritat an En Letti. De manera que ets historiadors formals li neguen tot crèdit i no admeten per ver lo qu'ell diu, sino consta d'altre vent. Idò an aquest mentider de marca s'aferren ets anticlericals canalles, per tirar cabassos de llot demunt es nom d'un Papa, i això es lo que copia es gran no-ningú de s'«Obrer Balear» per esplayar sa seua rabia diabolica contra la Santa Església.

III

Més infamies de s'«Obrer Balear»

Dissapte passat la pega contra un Rt. Sr. «Rector» i un Rt. «Capellà d'un Santuari...» de Mallorca? No, de Huelma (Jaen). Parlar cuantra cape-

llans de Mallorca, anomenantlos, ofereix molts d'inconvenients; esposa es calumniador a caure dins una querrela criminal. Per això, per saciar sa rabia anticlerical qu'alsa en pes es socialistes, es més descansat parlar contra es capellans lluny de Mallorca, que no es fàcil que s'arribin a enterar de ses calumnies que'ls-e posin es canalles socialistes d'aquí.— Com s'«Obrer Balear» ha mentit tantes vegades i ment casi cada dissapte parlant de capellans, calumniantlos de sa manera més desvergonyida, sa prudencia aconseya no creure'l may de cap paraula que diga envers d'aquestes coses. Per lo tant, consideram que de tot això que conta d'aquell Rector i Capellà de Jaen, no hi ha cap paraula vera.

IV

«Sa Granera soyada»

Es socialistes lluchmajorencs, per arruixarse ses mosques que's valent setmanari «Lluchmajor» els amolla cada dissapte, fiblantlos de mala manera, han volgut publicar un paperot, més no-ningú encara que s'«Obrer Balear», i que's diu «La Escoba», que no es més qu'una «Granera soyada», que soya tot quant toca. Aquest paperot está escrit ab sos peus, ab més desbarats i mentides que paraules, respirant odi satànic an es catòlics, a l'Església de Deu. Se veu ben bé que's qui l'escriuen, son missatges d'En Barrufet d'allo més carronya més carronya. ¡Deu se'n apiat! ¡Amén!

DE TOTES ERBES

En Juanet i sa fia del Rey

(segueix)

I heu de creure i pensar i pensar i creure que lo endemà En Juanet s'entrega demunt mitx-dia a ca'l Rey a dinar, tot xerevelo. Se posen en taula el Rey, sa seua fia, En Juanet i sa partida de senyors grossos que sempre dinaven ab el Rey; i allà conversa qui conversa, en es meteix temps que pegaven fort an es dinar. No n'hi havia cap de desmentjat; tots el trobaven massa bo, fins qu'el Rey s'arrabassa aquesta, girat an En Juanet.

—Ara ja sabem com t'arregles per la menjua i com te besquetges es diners p'es teu malgast i pe's s'almoyna que fas. Lo que no sabem com t'enginyes per no anar a peu quant has de fer un camí un poc llarc. May hem vist que tengué cavall ni cotxo per anar a part o banda. D'això estam endarrer una cosa grossa!

—No res, diu En Juanet, convit a dinar tots es qui hi ha an aqueixa taula, per demà, i allà veuran es mey cavall i es mey cotxo.

—Que hu dius de bo Juanet, diu el Rey, que mos convides a tots? Mira que te agafarem de la paraula, i t'omplirem sa casa!

—Deix fer s'ansi per mi, Sr. Rey! diu En Juanet. Quedam que tots es qui seuen an aqueixa taula, demà vendran a dinar a ca-meua!

—Si que vendrem! si que vendrem! clamaren tots, i el Rey i la Senyora Princesa, es de devant. A les dotze, ¿no es ver, Juanet?

—A les dotze diu En Juanet.

I que me'n direu? Ell lo endemà a les dotze comparegueren a Ca'n Juanet el Rey, sa seua fia, tots es nobles de la Cort que solien dinar ab el Rey.

I vos creys qu'En Juanet se retgirás gens ni gota? Bo estava ell per retgirarse! Les fa entrar dins es menjador i seure a sa taula; i estén a la vista de tothom demunt sa taula es «canyemet» dient:

—Hala, «canyemet»! fé lo que saps fer! Treumos des dinar que avuy haurien tret an el Sr. Rey si hagués dinat a ca-seua! ¡I que n'hi haja a voler per tots! eh?

—Que me'n direu? Ell encara no hu hagué acabat de dir, com «zas!» compareix demunt es «canyemet», un di-

nar tan gros i tan bo, que tothom en pogué menjar a voler fins que no pogueren dir pruna i tothom que no s'aturava de dir, entre bocinada i bocinada, que les pegaven ben espesses:

—No hi ha remey! ¡Es just just s'aguaiat des cuyner del senyor Rey! ¡Vaja! ¡així es aguaiat des cuyner del senyor Rey! ¡Vaja! ¡quin canyemet! ¡I aont se'n deuen fer de cayemets d'aqueys?

Com tothom estigué redó i ben sedoll, la senyora Princesa se destirà d'aquesta:

—¡Pero bé, Juanet! ¡ara mos falta lo millor encara!

—I qu'es lo millor, senyora Altesa? diu En Juanet.

—Lo millor es que mos digues com t'ho fas, quant has de anar a part o banda qu'es un poc lluny, per no anar-hi a peu?

—¡Ara la comprenc, senyora Altesa! din En Juanet. Vol dir li agradaria sebrehu an això?

—Prou que m'agradaria diu la Princesa. I sobte tot, lo promés sia atès. Tu ahir mos ho prometeres de dirmosho, i per això mos convidares a dinar!

—Vossa Altesa té raó, diu En Juanet. No res, idò, ara meteix!

I que fa En Juanet? Se'n va a dur «sa selleta», la planta demunt sa respallera de dues cadires atrecades una ab s'altra per darrera, i diu llavò:

—Sra Altesa, si vol sebre com e-hu fas jo per anar a qualsevol banda per enfora que sia, se pos demunt aquesta «selleta», just un moment!

I que fa la senyora Princesa, que botava molt juder i era molt afectada de riure i folgar? Pega bot i s'asseu demunt sa «selleta» sa mes descansada del mon i sensa mal fel negún.

Tot d'una qu'En Juanet la veu demunt sa «selleta», agafa fort aquesta ab ses dues mans, ab so «canyemet» dins sa faldriguera sa «bosseta verda», dins sa butxaca, i diu:

—¡«Selleta»! fé lo que saps fer! ¡dummos a tot dos jo i la Senyora Princesa demunt una muntanya ben alta, i aont negú mos puga trobar!

I encara no hu va haver dit com «zas!» «selleta», Princesa i Juanet varen descompareixer de dins aquell menjador i de devant el Rey i tota la Cort, i En Juanet i la Princesa demunt sa «selleta» se trobaren demunt una

muntanya ben alta ben alta, aont negú nat del mon era estat may.

La Senyora Princesa així meteix n'estava ab sos cabeys drets d'aquell pas; mirava i mirava, se tocava es front i se torcava ets uys, i deya:

—Pero bé! que somiy o estic desperta?

—Bona casta de somiar! deya En Juanet. ¿No deya Vossa Altesa que volia sebre com m'arretglava per anar a cap banda lluny, per no haverhi d'anar a peu? ¡Ja hu veu ara com m'ho fas! ¿N'está ben desenganada de que a mi negú me banya es nas de saliva en questió d'esser travessadis i llambriner?

—Tens raó, Juanet! tens raó! deya ella.

—Bono! diu En Juanet. Aquesta muntanya la trop molt alegrinola. Convé trescarhi una estona per veurela d'aprop. ¿No es tan afectada Vossa Altesa de córrer i de descobrir mon?

—Prou! prou! diu sa fia del Rey. ¡Ja porem esser partits!

I s'afiquen tots dos per demunt aquella muntanya, tresca qui tresca, i ben de veure qu'era es grandíós bosc que tot e-hu vestia de vert i que hi feya un estar d'àngels.

Com prou varen haver trescat, sa fia del Rey diu:

—Mos poriem esseure, que estic una mica cansada.

No era que hi estigués gayre, sino que se n'havía pensada una de bona per deixar plantat En Juanet dalt aquella muntanya i tornarse'n ella a ca-son pare.

Sobre tot, En Juanet, sensa pensar mal ningún, diu:

—Seguem, idò, una estona!

S'asseuen, segueixen sa conversa, i a lo millor sa fia del Rey diu:

—Juanet, ¿que tant meteix fa estona que no t'ets esplugat?

—Si que'n fa d'estona! perque may me lleu.

—Idò posa es cap demunt sa meua falda i jo t'esplugaré, diu sa gran pitxorina de la Princesa.

En Juanet ab tota sa bona fe del mon posa es cap demunt sa falda de sa fia del Rey, i el ja es partida a esplugarlo, arreveixinantli tots es flocs de cabeys per veure si en-lloc li afinaria cap poy o llema.

Com això d'esplugar es una de ses coses que fan més son an aquells que els espluguen, an En Juanet n'hi va prendre lo meteix: sensa temerse'n li comensa a entrar sa son, i al punt romangué més adormit qu'un tronc.

Com sa fia del Rey el veu tan adormit, li mira dins ses butxaques i sa faldriguera, li troba sa «bosseta verda» ab so condonet d'or i «es canyemet», s'ho estoja ella ben estojat, agafa sa «selleta», s'hi posa demunt, i diu sa gran revel·lera:

—«Selleta»! fé lo que saps fer! ¡du'm ara meteix a ca-mon pare!

¿Que me'n direu? Ell encara no hu hagué acabat de dir, com «zas!» ja va esser la Sra. Princesa a ca-son pare, a ca'l Rey ab sa «selleta», es «canyemet» i sa «bosseta verda».

Com el Rey la se veu devant ab aquells tres dons i que ella li va haver contada tota sa passada, porem fer contes si hi estigué ben content i ben re-decontent de tot allo. L'home tirava es capell a l'ayre i botava i ballava; no hi cabia de gotx i de gaubansa!

No ballava ni botava tant En Juanet, com se despertá, ja hora baixa de tot, i se trobá tot soldins aquell grandíós bosc, demunt aquella muntanya tan alta i tan alta, i tan esberrada i tan esberrada, i sobre tot sensa sa fia del Rey, que ja's figurava haverlase feta seua, i sensa sa «selleta», es «canyemet» i sa «bosseta verda».

Vos assegur que va perdre ses riales de tot, i va rompre ab un plors desfet: plorava com un nin petit, s'arrabassava es cabeys un grapat ab cada mà, se pegava ab so cap pe's ses soques d'aquells abres; se pensava tornar botx i aixamplar es potons allà meteix de sa pena i de s'augunia que tenia, i que'l croixia de viu en viu.

Ara, dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria, veurem com acabá això; com s'aclari aqueix passol d'En Juanet i la Princesa, tan embuyat com el deixam avuy.

(acabarà)

JORDI DES RECÓ

Bajanades de «El Rayo»

Se descapdella contra En *Vera-veu* aquest paperot revolucionari, pensantse que En *Vera-Veu* «censura», ataca, «ets obrers qu'escriuen *El Rayo* per sa raó de que los coneix». No, sindicalistes male-nats: no vos censuram perque vos cone-guem; no atacam persones, sino qu'ata-cam doctrines, idees, ses idees i ses doctrines vostres, que son dolentes de tot, destructores, corruptores, revolucio-naries, maleides.

No importa conèixer negú per refutar idees, ni tampoc importa gaire suc de cervell per demostrar que tant es qui es-criuen *El Rayo* com es qui'l llegeixen, son revolucionaris, destructors, dolents d'idees, i que, per lo tant, necessiten ventim, tunda, massolades, verdanc: es dir, refutació de ses seues teories.—¿Per ventura es qui sostenen *El Rayo* no son, entre altres estornells, «un llibertí», «un perdut», «un racionalista», «un contrari des carlistes», «un prostituit», «un ama-dor de s'unió lliure», «un canalla», «un anarquista», «un renegat», «un terrible», «un deixeble de s'Escola Moderna», «un revolucionari»? Aqueys i altres son es que figuren a ses llistes des meteix *Rayo*, i si aixó son es *pagans* ¿que serán ets es-criguedors?—Ademés: de quin pelatge han d'esser es qui propaguen llibrots tan dolents com «Comunisme i Anarquia» de Hommes?

¿Es sindicalistes no son revolucio-naris?

No li agrada an *El Rayo* que diguem que es sindicalistes son uns assassins, uns in-cendiariis. Lo que trobam noltros, es que dir aixó es dir poc ferm. Ells, en doctrina, al manco, son molt pitjors. Proves: 1.ª Es fets de cada dia: es sindicalistes son radicalissims en tots es seus actes, en totes ses seues idees, en ses seues as-piracions; no volen volteres, com es so-cialistes d'Estat, sino que van cap dret a sa destrucció.—2.ª Basta lletgir tots i cada un des números des periódics, «sin-dicalistes», fins i tot *El Rayo*.—3.ª Lo que diu es sindicalista Lluís Brouard, examinant es valor social i democrátic des Sindicalisme; diu: «Es molt difícil de jutjar una doctrina p'es seu ideal *llu-nyá* i forsosament perfectible que se pro-posa. Es preferible considerarla per sa seua tendència i sa conducta des seus partidaris. Sa vaga general no se pot dir seriament que tenga valor de trans-formació social, i ets actes de violència des sindicalistes son vituperables. S'ha de convenir que an es Sindicalisme no li falta valor social ni democrátic. Lo que s'ha de desitjar es qu'ets errors i ses vio-lències des primers anys no se repetes-quen, qu'es sindicalistes s'en donin conte de que sa revolució, així com ells la pre-paren, es una arma dolenta i que no pot crear res». (*Petit Catèisme Democrate*, pág. 54, 55).

¡Escollau això, anticlericaletzos!

La *Fulla Dominical* de Vich de diu-menges enrrera conta lo següent:

«El doctor Anezaki Mosaha, professor de teologia comparada a l'Universitat de Tokio, acaba d'arribar a la capital del Imperi del Japó d'un llarch viatge per Eu-ropa ahont ha anat estudiant les diferen-tes religions cristianes. En un seguit de conferències ha vingut exposant a sos compatrieis els resultats dels seus estu-dis. El sabí professor s'es detingut prin-cipalment en presentar a son auditori la religió catolica d'una manera molt fava-orable. Ha declarat francament que la re-lligió catolica afirma, mellor que cap de altra, el principi d'autoritat; i qu'ella afa-voreix especialment el benestar del poble i els interessos reals de cada país. Ha afirmat igualment davant del seu públich pagá que la santetat es absolutament ne-cessaria al progrés de la civilitació i ma-nifestá son entusiasme per les Ordes re-ligioses. Ell ha visitats convents de Pauls, de Francescans, de Dominichs, de Benedictins, i per tot arreu ha pogut apreciar la vida espiritual de tots aquests homes que han dextat les vanitats del

mon. Ell admira sobre tot el candor i l'a-legría que hi ha trovades dins dels con-vents, i s'inclina ab respecte davant dels beneficis incalculables que'ls relligiosos produexen a la societat»

«Aquest bell homenatge d'un sabí japo-nès el consigna la *Revue pratique d'A-pologetique*, de París, del 1.er de juliol d'aquet any».

Grans mercés a «Ca-Nostra»

Es nostro bon confrare «Ca-Nostra» d'Inca un d'aqueys dissaptes passats feya uns grans elogis des «Dietari» que Mn. Alcover ha publicat demunt LA AURORA de s'«Eixida» que va fer a França, Inglaterra, Bèlgica, Ale-mania i Suïssa, i dona sa benvenguda a Mn. Alcover i se felicita de que sia tornat sá i fort després d'haver corregudes tantes de nacions. Agraim de tot cor an es bon confrare inquer sa bona voluntat que mos demostra.

Per «La Veu de Catalunya»

La «Veu de Catalunya» de Barce-lona dia 27 de juliol mos copiá un bon tros des «Dietari» de s'«Eixida» de Mn. Alcover, s'entrevista d'aquest ab el gran poeta Mistral, i no ¡digué «La Veu» d'ont era que hu prenia. Per forsa hu hagué de copiar de LA AURORA, ja que a cap altre periódic e-hu ha enviat Mn. Alcover. Sens dupte «La Veu» se'n va descuydar do dir sa procedencia. No porem creure que hu fés a posta de callar es nostro nom. Esperam de la «Veu» que, en voler mos tornar copiar res, no amagará es nom de LA AURORA an es seus lectors.

En defensa del Bisbe de Barcelona

(Un mot sobre Granollers)

Dissapte es gran republicanetxo de *El Ideal* se fa eco d'una grossera ca-lumnia contra el Bisbe de Barcelona, que sens dupte deu haver recullida de qualque paperot canalla de Barce-lona, sobre sa feta de Granollers de dia 20 de juliol entre carlistes i repu-blicans. Es senyors republicans, que sempre se figuren que poren fer trues i baldufes i que tothom ha d'acalar es cap davant ells i que les han de deix-ar fer lo que'ls-e doni la gana con-tra qualsevol, resolgueren fer un aplec dia 20 de joriol a Granollers contra es carlistes que en temps de sa derrera guerra civil entraren a Granollers, sens dupte a tornar qual-que jornal an es republicans de llavò. Se reuneix sa gent republicana dins un teatre, comensaren ets oradors re-publicans a amollarse contra es car-listes, posantlos com un pedás brut. Aquella gent republicana no conta-ven en que a Granollers i fora de Granollers e-hi ha carlistes que tam-poc no están disposts a deixarse in-sultar d'aqueixa manera. Sospitant tals insults, n'hi comparegueren de carlistes una dotzena o dues, casi tots xavalets, pollastrells, pero de sanc-calenta, i se n'hi anaren ab s'armeta preparada, disposts a no deixarse in-sultar. I naturalment, com comensa-ven a sentir es roys d'insults an es carlistes qu'aqueixa oradors vomita-ren, al punt tengueren ses formigues an es cap des tío: comensaren a cri-dar, i també cridaren es republicans, i al punt de ses paraules vengueren an es tirs, i allá desapararen a la des-cosida, i ferits per aquí i ferits per aquí dessá, i un carlista mort i un re-publicá mort. Vaja, una seuvetjada. Però ¿qui en té la culpa principal de aixó? ¿Per que es republicans se n'ha-vien d'anar a fer un aplec contra es carlistes? ¿per que havien d'anar a provocar es carlistes? ¿Per que es Bal-le o es Governador havien de per-metre tal aplec? Es qui varen moure de ferlo i l'autorisaren, aqueys son es principals culpables i es responsables en primer terme de tot lo que hi ha hagut.

Donada sa significació relligiosa des carlistes i p'es fet de sonar es

nom de qualque capellá entre es car-listes caps pares de Granollers, entre altres, Mn. Brossa, i donades ses cir-cunstancies especials de Barcelona i de tota aquella provincia, l'Il·lm. Sr. Bisbe de Barcelona se va creure en el cas de declarar, i que se lletgis tal declaració demunt ses trones de Granollers, dient que l'Esglesia es Mare de tots es feels cristians i que no'n re-butja cap, sia del partit polític que sia, mentres professi integrament sa doctrina catolica, i que l'Esglesia no está lligada ab cap partit polític, de manera que'ls qui no sien d'aqueix partit, no los tenga per catolics, puys té per catolics tots es que hu son. I no sols va fer aixó l'Il·lm. Sr. Bisbe de Barcelona, sino que enviá a dir a Mn. Brossa i a un altre sacerdot molt significat com a carlista, que conve-nia que deixassen per una temporada de viure a Granollers, a fi de apassi-var més aviat els esperits d'aquella ciutat. ¿Demostrá el Sr. Bisbe de Barcelona ab tot aixó gens de parcia-lidat a favor des carlistes i contra es republicans? Es evident que no. Idò bé, e-hi hagut paperots anticlericals, grans canalles, des quals se fa eco *El Ideal* de Ciutat, qu'han escampat que el Bisbe de Barcelona, davant una Comissió que hi aná de Grano-llers contra Mn. Brossa i es carlistes, va dir que tot lo qu'aquests havien fet contra es republicans, estava molt ben fet, i que sa missió des *requetés* carlistes era d'esveir es republicans.

¿Qui no hu veu que tot aixó no es més qu'una solemne mentida, una in-fame calumnia? Ido aixó té *El Ideal* sa desvergonya de repetir i de donar-ho per ben cert, després del Bisbe de Barcelona haver obrat així com hem dit. Es una verdadera infamia lo que ha fet es paperot republicá de Ciutat contra el Sr. Bisbe de Barcelona.

¡Uey!

Un amic nostro, D. Narcís Prim, mos escriu que ha uberta una *botiga de fruyta espanyola* (Spanische Frucht-handlung) a Lübek (Alemania).—Sandstr. 4.—Diu que sa fruyta espa-nyola e-hi es molt ben venuda: tomá-tiques, figues, nous, melles, avella-nes, etc. Lübek es punt feridor, per-que d'allá se'n duen sa fruyta cap a Suecia, Noruega i Dinamarca. De manera que, si hi ha cap mallorquí que n'hi vulga enviar de fruyta an el Sr. Prim, ja sap sa direcció, i mos sembla que no s'hi campará mala-ment. D. Narcís Prim es persona molt instruida, de bona casa ferm, homo de bé a carta cabal. Es natural de Bordils, devora Girona. Si vos convé, preniu; i si no, feys contes que no vos hem dit res.

Bibliografia

Francisco Esteve, Pbro. | **Lo que debe ser | el Músico sagrado** | *Breves consideraciones | y reglas prácticas—Comentario al Motu Proprio* | (Obra premiada) | Eugenio Subirana | Editor Pontificio | Barcelona. 1912.—Un volum de 130 planes de 223 X 130 mm.

Agraim coralment an es nostro estimadíssim amic Mn. Francesc Este-ve, Fiscal Esglesiástic, s'atenció ab que mos ha distingits enviantmos un exemplar d'aqueixa obra que acaba de publicar, i qu'un Congrés de Mú-sica Sagrada li va premiar ab molt de motiu, i aont s'esbrinen, s'esme-nussen i s'esplicuen totes ses ordes i disposicions de l'Esglesia i del Papa sobre música sagrada, es cant del chor i tota altra classe de cant relligi-ós. N'hi ha molts i molts, desgra-ciadament, que l'han mester an aquest llibre de Mn. Esteve com es pa de cada dia per ferse càrrec bé de lo que el Papa ha manat de sa mane-ra més terminant sobre qu'es lo que no's pot cantar i qu'es lo que s'ha de cantar dins ses esglesies i en totes ses funcions sagrades. Bé hu esmenusa tot Mn. Esteve! i ab aixó presta un bon servey a l'Esglesia i practica una

gran obra de misericordia: ensenyar los ignorants. I n'hi ha tants i tants d'ignorants envers d'aixó de sa *Mú-sica a ses esglesies!* ¡N'hi ha tants que no saben ni volen sebre qu'es lo que'l Papa mana! ¡Quines cabres més ro-nyoses, Senyor!

¡Deu fassa que siguen molts que lletgesquen aqueixa preciosa obra de Mn. Esteve, i que se'n aprofitin! ¡que no'ls entri per una orela i els-e surti pe' s'altra! Amèn que se'n aprofitin molts!

J. L. Estelrich | **Páginas Mallorquinas** | Pal-ma de Mallorca—Tip. de J. Tous 1912.—Un volum de 312 planes de 190 X 106 mm.

Grans mercés també an es bon amic, a s'amic coral En J. Lluís Estelrich de s'exemplar d'aquest aplec de arti-cles seus sobre cosa mallorquina que acaba de publicarli D. Jusep Tous, propietari de *La Ultima Hora*. Molt bona idea es estada aqueixa de fer un tom de aqueys articles, escrits ab tanta galania de llenguatge, ab tanta gentilesa d'estil, i sobre tot escrits tots ells ab tot es cor, ab tot l'ànima, aquell cor i aquella ànima de N'Es-telrich que fan ses delicies de tots es seus amics. Dins aqueys articles tro-bau enginyosament, meravellosament mapades fesomies i personalidats tan altes, heroiques i benvolgudes com D. Juan Palou i Coll, D. Pere d'Alcántara Penya, Mn. Costa i Llo-bera, D. Tomás Fortesa, D. Pere Or-landis, D. Jeroni Rosselló, D. Miquel Marqués, D. Antoni Fuster, D. Anto-ni Noguera, D. Gabriel Maura. Un lletgeix aqueys articles de N'Estel-rich ab un gust fora mida. Deu li ha feta una gracia molt grossa; no ha coneguda may s'enveja: es triuñs des seus amics sempre els ha conside-rats com a propis. No, N'Estelrich no es amic de barret; es amic de cor. Aquest llibre seu es una bona obra feta a Mallorca. N'hi enviam s'hono-rabona més coral. Que no sia sa de-rretera que li hágem de donar per lli-bres com *Páginas Mallorquinas*.

J ara escoltau

EN VERA-VEU

Contestació a «Un mosso de sabater» de Marratxi

¡O tu, *mosso de* sabater, qui dissapte passat m'escrigueres, tot escandalisat d'es manetjos i enginy explotador de tres o quatre cacies socialistes! ¿Tu 'm de manes que fassa de ses teues no-ticies un entrefilay per edificació de tots es biduins i babaluets qui des so-cialistes se fien? ¿O no veus que tu me-teix hu has fet a ies mil meravelles? S' enhorabona més coral, *mosso* aprofitat!

De manera que jo hi som ben demés en aquest assumpto. Qui hi ha pres car-tes, es es meteix *Obrer Balear*, qui, per boca d'un *Sibila* i am so títol de «Un gañán de cuatro patas», te con-firmará tot quant dius. Per que vejes la veritat de ses teues afirmacions, mira lo que diu:

«Per no voler accedir a una dismi-nució de mitx real per parey, es saba-ters de Marratxi, qui trabayen a conte de varis *socis* que allá tenen esta-berlert un taller qu'ells diuen «colectiu», essent així qu' es un criador d'envejes, de passions baixes i envildores, propies d'ets homonets qui'l dirigiren, se varen veure precisats a contrarrestar ses males intencions patronals (*També els-e va obligar a seguir tal conducta*) sa informalitat d'aqueys *patronet-xos* perque, després d'haverse oferit ells mateixos a pagar an es preus admesos a Ciutat, no més los pagaren així du-rant dues setmanes, negantse llavò a seguir am sa tarifa implantada per ells meteixos» (Aquest paragraf no's pot entendre a s'original castellá; sa nece-sita esser *Sibila* per deslligarlo.)

«Es subjecte que en representació des taller «colectiu», confraria o lo que vulguen dir, tractat am sa socie-dat obrera i es comissionat sobre tal conflicte, es un tal Tomeu Bestard (a)

Quino, qui té unes maneres que no poren esser més fines. Amb un gest d'alicorn ("patudo gañán"), se presentá l'homo a sa reunió de sa societat; i a fina observació d'ets assistents contestá ab aquesta bestiesa: *Qui no en vol, que no en mengi; no la volem pagar a més.* Tot d'una poguérem momprendre que s'homo de sa panxa, de ses bestieses, havia mudat de cantet; procurárem enterarnos, i resultaren certes ses nostres suposicions, segons digué gent ben enterada i que 'l conexia a fons; es dir, resultá qu' aquest xarraina baladrer, quant el pobre tronava contra es patrons i es seus encaregats, ell feya discursos... i ara, ara que s' es vist afavorit pe-sa sort, ara qu' es passat de obrer rònc a capitalista; ara qu' es creu esser tan burgués com un Rotschild (*sic*), crida fort y se presenta amb aires de despotisme, i se val de s' autoritat que li dona es ser soci capitalista des taller d'itxós. ¡Treballadors de Marratxí! deixau córrer aqueys estornells; arruixau los lluny de s'organissació obrera.

De manera que ja hu veus, *mosso de sabater* benivolgut, *S' Obrer Balear* meteix te dona sa raó en tot quant digueres. Lo únic que te vuy dir, es no t' estranyis ni t' espanti que un quern de socialistes aprofitats obrin de tal manera com-e explotadors i com-e esquirols. ¡Si això 'lu fan per pa i per sal! Si tots es socialistes qui prosperen i se fan mitx capitalistes o capitalistes sensers, van per aquest camí: s' engán i s' explotació del proisme!

Es sindicalistes de «El Rayo» son anarquistes?

¡Son per lo tant, lladres, incendiaris, assaltadors de cases?

Ja no som noltros totsols qui hu deym o mos ho pensam; també es *S' Obrer Balear* qui los dedica una parrafada sobre 'l particular, qu' es ben saborosa. Escoltau i oireu:

«O Rayo del meu cor!... Tu qu' encens sa *rrrrrr*evolució dins ses ànimes obreres; tu qu' am sa vaga general etzufes es burgesos; tu que 'n fas benes de tot am sa teua violència... Tu que possees es virus (*ay, virus? Ben dit!*) de s' emancipació... Podries dirme qui te va batiar, i per qué t' anomenaren "sindicalista", essent així que dins es Sindicalisme no hi caben impositions ni mescladisses de cap partit, ni escola política ni filosófica? I en camvi, tu estás fent es brou espés an ets anarquistes, i fins i tot a ses teues columnes estampes es crit rabiós de ¡Visca s' Anarquia! I si de fet hu és anarquista, encara que de *doublé* (Aixó sí que son socialistes ilustrats, qui ja saben francés! ¡per que no tens sa gosadia de ses teues conviccions, presentante a cara descuberta, i no desfressat de sindicalista? Per que has d' enganar es teu «milió i tants» de lectors donant-los figues per lleternes? ¡O es que s' anarquisme no 'l regoneixen ses lleys espanyoles! ¡O es que ets anarquistes de *El Rayo* están empegueits de esser-ho, i per això se posen se máscara des sindicalisme?»

Ah idò? llavó dirán es de *El Rayo* si som noltros qui los calumniam...

Balans de sa vaga de sabaters

11. Es dos dies que s' vien donats de temps per entregar sa feyna comensada no varen esser dos dies, sino tres setmanes; a s' cap de tres setmanes i més, encara se tornaven pareys.

12. ¿Lo que vetlava sa Comissió per sa bona marxa de sa vaga? Tothom, com aquell qui diu, feya feyna. Si se sospitava d' un sabater, sa pregunta obligada era: ¿per qui es es parey? I sa resposta de costum també era: per mu-mare, per sa padrina, o p' es poble tal, etc.

13. Per veure si va esser dolenta sa forma de declaració de vaga, basta dir qu' es número d' esquirols va esser tan gros que no hu seria estat tant si se vaga fos estada general; i molts eren ets obres qui demanaven feyna an el Sr. Estrany o a altres tallers; perque los disgustava (naturalment) es veure qu' uns, perque feyen pareys de mida, porien trebayar en mitx des carrer, i ells havien de fer badays.

14. Ni parexia que hi hagués vaga: tothom feya feyna. A ses fábriques i tallers ses dones rivetajaven pareys; ets encarregats i tayadors tenien més

trebay qu' abans; i des taller del senyor Massanet sortien de cap a Lluchmayor 400 pareys, alláfont abans de sa vaga no més en sortien 200.

15. ¿En Roca? En Roca tayava pareys a ca-un fabricant d' esportació.

¿En Roca? En Roca no trebayava p' es vaguistes, qui havien declarada sa vaga contra ses sabates d' esportació.

¿En Roca? Es pareys que s' tayaven a ca 'N Massanet, eren p' ets esquirols; i En Roca tayava per donar trebay an ets esquirols.

16. Se derreria de sa segona setmana de abril, un soci comunica an es gremi que es patró B. Bestard havia demostrat ganes de parlar am sa Comissió de sa vaga, per veure si arribarien a un conveni. Aquesta acorda visitar tal patró. A s' vespre des meteix dia se reuneix es gremi: sa Comissió dona conte de sa entrevista, resultant que que 'l Sr. Bestard no més aumentava mitx velló sa confecció des parey ab tacó alt, en lloc d' un, qu' es lo que demanaven es vaguistes; lo meteix qu' an es parey de doble sola, no-mes prometia aumentarlo mitx real en lloc d' un; es demés preus de sa tarifa feta des vaguistes, los acceptava.—En vista d' això, sa majoria des gremi reunít fou des parer que no s' havia d' acceptar sa proposta de tal patró, considerantla una humiliació, un rebajament es transigir en tals modificacions. No obstant, acte seguit, per majoria de vots s' aprova que s' pot trebayar a ca-aqueix patró, comensant dia 6 de matx.

17. ¿Com s' explica això? E-hu diu *El Rayo*: «Sa Comissió, quant vegé que sa majoria no estava conforme, usá i abusá des drets que sa Societat li havia concedits, abultant sa conveniencia de anar an es trebay: es a dir, va fer tal pressió—emprant tots es medis imaginables—que part de sa majoria qu' estava cuantra s' anar an es trebay, mudá d' opinió, sugestionada per s' astucia de En Bisbal; arribant a fer una majoria de fanáticos, que va esser sa que aprová tal acort.»

Efectivament, si això es ver, ¡bona manera de guanyar una vaga! ¡Quina victoria més... socialista!

18. Quant comensava a fer quatre setmanes que s' era declarada sa vaga, per indicació d' un des gremi, sa Comissió visitá es patró Sr. Ripoll per veure si admetria ses tafes de preus. Aquest los diu que sí; pero es parey d' homo, en lloc de 12 reals, no-més el vol pagar a 11 i mitx. Aquella respón qu' han de consultar es gremi sobre tal modificació; i se tem llavó que ses tarifes no les du, i li pega a pens, s' erra en sos preus des parey de dona; es patró los accepta, sense somiar amb tal equivocació, com es natural. A s' vespre se dona conte an es gremi; es evident, aquest no está conforme. Deyen: si baixen i baixen es preus, ¿qui sap aon s' aturarán? I tot d' una vengueren discordis de parers: uns sostenien que tots es patrons havien d' acceptar ses tarifes tals com eren i tals com les havia admeses «El Aguila», i foris; i ets altres ja deyen que s' poria admetre feyna am ses condicions pactades amb el Sr. Bestard. Sa Comissió promet entrevistarse el sendemá amb el senyor Ripoll.

Empéro ¡o desgracia! es patró Ripoll, associat, assisteix es meteix vespre a sa «Unió Industrial»; es patrons d' aquesta li diuen que no ha d' acceptar de cap manera i ell promet ferho així. Ja tenim sa truyta girada!

Sa Comissió veu l' endemá el Sr. Ripoll, que tot rabent los diu que no hi ha res fet de lo qu' havien dit, i que per tant ¡no n' hi parlin pus! I clar! sa Comissió s' en torná cul batut y cara alegre.

Ses bones varen esser es vespre. Es gremi se reuneix. Predica En Bisbal sense dir Ave-Maria, i se queixa amb amargura de que es vot de confiança donat a sa Comissió per fallar assumptos d' aquella índole, no era vot de bonde-veres, sino de per riure; que, si es vot fos estat es qu' ha d' esser per anar bé la cosa, s' assumpto amb el Sr. Ripoll se seria arreglat abans qu' aqueix anás a contarho an ets altres patrons i desdirse devant aqueys y devant sa Comissió.

Es gremi com sent es gallet, protesta; i protesta sobre tot, es «company, Socies, el qual pensa que, si s' concedeix tal vot en tal forma, sa Socie-

dad queda anul·lada, ¡sa Societat no podrá intervenir en sa resolució des conflictes, sa societat no será árbitra, sino sa Comissió. ¡A! lo qual contesta En Bisbal:

«¡Sabaters! Obrers constructors de sabates! («Aixó segon es sa definició de lo primer, per si acás qualcú no hu sap?») he de dirvos que sa Comissió té un projecte entre mans, beneficiós, pero molt; empero per practicarlo, es precis un vot de confiança de bonde-veres.

Aquí se proposa que s' concedesca un vot de confiança irrevocable («¡Despotisme!»). En Socies no hi consent. Empero sa majoria volia sebre quin seria aquest secret; aprová sa proposició, i ja tenim la Seu plena d' ous.

¿De manera que per pactar amb el Sr. Ripoll en sa forma qu' aquest deya, sa Comissió o, millor dit, En Bisbal necessitava es vot irrevocable? ¿Per pactar a preus inferiors a sa tarifa que motivava sa vaga! Per anar cap dret a sa derrota! Eh?

¡Quins socialistes! Pero... ja seguirem dissapte qui vé, si Deu hu vol.

Retays

República Socialista.

Agaf un llibre, l' obr i lletgesc: «Lluís Felip fou espulsat i se proclamá sa república.

«Es meteix programa des Govern nou pareixia una escitació a ses revolucions; i efectivament, tot d' una, sa república atíá en tota Europa es foc que dormia colgat devall terra, com una societat secreta... Gracies an això França va deixar de pesar dins sa balansa política i perdé sa simpatia des pobles, i sobre tot sa des vertaders amics des govern republicá, que esperaven d' ell un noble exemple, i sols trobaren una desoladora mortificació; a l' interior trastornaven s' orde, no tant ets excessos des «populatge», com ses aberracions des parlamentaris, que descuridaven es fetes positius per entretenirse en vanes declaracions de principis, i ab utópiques teories d' un socialisme especulatiu. Sa demagogia pretenia que tots, capaços o no, prenguessen part en sos negocis públics; sa flantropia volia que tots, trebayassen o no, tenguessen igual part de bens; es govern venia obligat a donar—millor dit, a pagar—trebay a tots; cadascú havia d' esser pagat, no segons sa seua capacitat, sino segons ses seues necessitats. Per consegüent, ets obrers parisencs deixaren de cansarse, i pretingueren que les havien de mantenir gratuítament; s' obriren tallers aont tot obrer rebia des Govern, no propiament trebay, sino paga. Cent mil persones, arribades de tots es punts de sa nació, vivien a costes de s' Estat. Reunits dins aquells tallers, no trebayen, sino que discutien ab ses armes ab sa má; i pobre de s' obrer honrat qu' hagués continuat trebayant per guanyarse es pa! Aquells reys d' un moment volien viure des fondos públics: armaven renou i revolucions per no res.

«Aquesta situació va fer fer es badegot an es comerç; es «Banc Nacional» va haver de demanar es curs forós des seus billets ses contribucions directes foren aumentades un 45%; era precis per mantenir aquell poble de malfeners. Molts d' obrers foren organissats com-e guarda provisional, i així se convertien en predicadors armats de sa seua doctrina. S' anarquia s' estenia per tot, cada francés se veyá obligat a armarse per defensar sa propia casa. Aquells lladres doctrinaris, irritats perque, una vegada espulsats es tirans no les permetien es robo, agafaren ses armes, y en nombre de 100.000 proletaris, demanaren sa «República democrática» i s' organissació des trebay... Quant los proposaren an aquells trebayadors que anassen a desbançar terres

incultes, se posaren furiosos i ompliren París de sanc, matant en tres dies més de 5.000 persones.»

Això, que pareix una fantasia d' un burgués poruc, somiant es futur «Estat socialista», no es més qu' un botó de mostra, una llunyana descripció de lo que va esser s' esvortada «re-pública-socialista» de l' any 1848 a França.

PEL ARREVEIXINAT

Secció local

Dissapte passat no tenguérem temps de contar de ses *Corregudes de bicicletes* que hi hagué aquí es dia de St. Jaume, que enguany va esser en dijous. E-hi acudí gran gentada an aquelles *Corregudes*, de manera que s' coneixia a s' capvespre per dins es poble i sobre tot pe-sa fira, que no hi havia tanta de gernació, i prou queixosos qu' estaven es *firers* perque naturalment no venien ni despatxaven tant com ells haurien volgut.

Idò an es *Veldrom* e-hi comparegué una gentada fora mida, no sols de Manacor, sino de tots es pobles veynats, especialment de Felanitx, d' ont vengué igualment sa Música i tocaven ab sa de Manacor una tocada perhom, i tots es músics e-hu feyen de tot per quedar bé, com es natural.

Ses *Corregudes* anaren de primera, que s' *biciclistes* pegassen qualche sótoia, lo qual no vol dir res perque ja s' sap que *el bon cavaller cau*. I es que es qui está dret, está en perill de caure.—De *biciclistes* n' hi va haver de contents contents, altres de contents mitjells, i altres de fellons. Es qui guanyaren es *primers premis*, no hi cabien de gaudansa; es qui guanyaren ets altres *premis* així meteix n' estaven contents, pero vaja! s' haurien estimat més es *premis* més grossos; i es qui tengueren la mala sort de no guanyarne, no vos dic res si hi rromangueren *morrotosos*, maldement duguessen tota sa barba.

Sa fira que hi va haver, com sempre, es dia de St. Jaume, aná prou en raurer; molts de *firers* (venadors), molts de *firadors* o *compradors*, pero una mica esquiús. Si, en comprar, no haguessen de pagar, seria una de ses coses més garrides i delitoses es comprar, es *firar*. Lo que apura i posa terra ferm a s' escudella i embruta sa pesquera ferm, es... haver de pagar. Això n' aturá molts de *firar*; pero així meteix aná bé la cosa, gracies a Deu.

A l' Esglesia parroquial e-hi hagué festa grossa, naturalment per lo quant St. Jaume es es Patró de Manacor. E-hi hagué altar fumat i missa de tres i un sermó de pinyol vermey, i molts que l' escoltaren ab bona devoció.

Es sol segueix fentne de ses seues, i tothom está an es temps: mos ne defensam així com porem. D' aquest soleyot tan rabiós se pot dir lo que deyen es feyners d' altre temps d' una *setmana cossera* (sensa cap festa):

*Una setmana cossera
té molt mals arrambaments,
com un ca que tren ses dents
girades a la xisclera.*

¡Es cosa de vel·lari es ble an aqueix soleyot d' agost, si no mos ne volem dur s' aumut p' es cap!